

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Rask Naomi

Kehittämishanke

Teoriaa ja tosielämän dataa opiskelumotivaatiosta ja sen merkityksestä

Työn ohjaaja Marjatta Myllylä
Tampere 9/2010

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Rask, Naomi
Teoriaa ja tosielämän dataa opiskelu-motivaatiosta ja sen merkityksestä
24 sivua
Syyskuu 2010
Työn ohjaaja Marjatta Myllylä

TIIVISTELMÄ

Tässä kehittämishankkeessa tutkittiin motivaatiota käsitteenä, sen merkitystä oppimisessa ja opiskelussa sekä opettajan merkitystä motivaation luojana. Hankkeen ensisijainen tarkoitus oli tyydyttää omaa tiedonnälkääni ja tarvettani ymmärtää mistä oppimismotivaatiossa on kyse ja miten voin sitä synnyttää omassa työssäni ja opinnoissani. Samalla kehityshanke antaa kenelle tahansa toiselle opettajalle tietoa oppimismotivaatiokäsitteestä. En usko, että monikaan opettaja ehtii pysähtyä arjen ja työkiireiden tiimellyksessä miettimään riittävästi motivaatiota ja sitä, miten voisi omassa työssään sitä kehittää. Tämä oletus osoittautui oikeaksi kun lähetin motivaatioaiheisen kyselyn pienelle ryhmälle opettajia ja kysyin heidän näkemyksiään motivaatiosta. Kaikki opettajat kertoivat, että aluksi tuntui vaikealta vastata kysymyksiin. Kyselyyn vastattuaan he kuitenkin olivat sitä mieltä, että oli ollut antoisaa pysähtyä hetkeksi miettimään tätä tärkeää asiaa.

Kehityshanke on teoriapainotteinen, koska halusin saada vankan teoriapohjan johon saatoin peilata empiiristä tietoa, jota sain kyselyyn vastanneilta opettajilta. Teoriaosuus on tuotettu osittain yhdessä Suunnistajat -pienryhmän kanssa syksyllä 2009. Suunnistajat -pienryhmä oli syksyllä 2009 verkkoryhmässä aloittaneista opettaja-opiskelijoista muodostettu 4 hengen ryhmä, joka työsti yhdessä muutamia oppimistehtäviä opettajaopintojen eri näkökulmissa. Motivaatio-aiheeseen pääsimme käsiksi oppimistehtävän kautta, jonka aiheena oli merkityksellinen oppiminen. Olen täydentänyt ja laajentanut teorian nykyiseen muotoonsa syksyllä 2010. Luvut 2.1 - 2.4 on tuotettu osittain yhdessä Suunnistajat pienryhmän kanssa. Luvut 2.5 ja 2.6 joissa käsitellään motivaation vahvistamista ja opettajan merkitystä motivaation luojana olen lisäksi liittänyt täydentämään teoriakokonaisuutta.

Empiirisessä osuudessa opettajien näkemyksiä on selvitetty pienimuotoisella kirjallisella kyselyllä joka sisälsi neljä avokysymystä ja yhden strukturoidun kysymyksen. Lähetin kyselyn yhdeksälle opettajalle sähköpostilla ja he saivat vastata kyselyyn anonyymisti. Yhdeksän opettajaa vastasi kyselyyn. Empiirisen osan kautta tavoitteenani oli vahvistaa motivaatioteorioiden ilmenemistä suomalaisissa kouluissa. Koska otoskoko oli pieni, saadut tulokset ovat suuntaa antavia ja niitä käytettiin ensiymmärryksen saamiseen. Analyysissä käytin tekstianalyysin yhtä alalajia eli diskurssianalyysiä.

Asiasanat: motivaatio, tilannemotivaatio, yleismotivaatio, sisäinen motivaatio, ulkoinen motivaatio

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Motivaatio	5
2.1 Motivaation määritelmiä	5
2.2 Yleismotivaatio ja tilannemotivaatio	8
2.3 Sisäinen motivaatio	10
2.4 Ulkoinen motivaatio.....	12
2.5 Motivaation vahvistaminen	13
2.6 Opettajan merkitys motivaation luoja.....	15
3 Motivaatiokysely	17
3.1 Kyselytutkimus	17
3.2 Kyselyn satoa.....	17
4 Yhteenveto.....	21
Lähteet.....	23

1 Johdanto

Oma opiskelumotivaationi innoitti minut tekemään kehityshankkeen motivaatiosta. Olen elämäni aikana tehnyt paljon erilaisia opintoja vapaa-ehtoisesti vain silkasta mielenkiinnosta ja itseni kehittämisen halusta. Minua motivoi hakeutumaan Tampereen ammatilliseen opettajakorkeakouluun (TAOKK) ja suorittamaan opettajan pedagogiset opinnot haave, että voisin jonain päivänä toimia opettajana, valmentajana tai kouluttajana. Minua motivoi mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin, oppia uusia asioita ja mahdollisuus kasvaa sekä ihmisenä että ammatillisesti. Lukiessani motivaatiosta havaitsin, että oma motivaationi on sisäistä motivaatiota. Tiedän kuitenkin, että kaikilla ei ole sisäistä motivaatiota opiskella kuten itselläni. Monet joutuvat opiskelemaan esimerkiksi työnantajan kehotuksesta ja heidän kohdallaan motivaatio on enemmän tai vähemmän ulkoista.

Motivaatio aiheena kiehtoo minua ja siksi halusin perehtyä motivaation teoriaan. Halusin kuitenkin saada sen lisäksi näkemyksiä elävästä elämästä. Kysyin kahdeksalta opettajalta heidän ajatuksiaan motivaatiosta ja sen merkityksestä. Vaikka erityisesti arkielämän näkemykset kiinnostavat minua, jouduin jättämään kyselyn pienimuotoiseksi, koska tein kehityshankkeen yksin ja minulla ei ollut ajallisia resursseja tehdä laajempaa kyselyä. Olen kuitenkin niin kiinnostunut motivaatio-aiheesta, että sopivan tilaisuuden tullen saatan jonakin päivänä valita tämän aiheen uudestaan tutkimukseni kohteeksi.

Hankkeen ensisijainen tarkoitus oli tyydyttää omaa tiedonnälkääni ja tarvettani ymmärtää mistä oppimismotivaatiossa on kyse ja miten voin sitä synnyttää omassa työssäni ja mahdollisesti tulevaisuudessa opinnoissanikin. Samalla kehityshanke antaa kenelle tahansa toiselle opettajalle tietoa oppimismotivaatiokäsitteestä. Hankkeen tulokset osoittivat, että jokainen opettaja tai opetustyötä tekevä voi saada inspiraation tarkkailla omaa tapansa motivoitua ja motivoida ja tätä kautta mahdollisuuden muuttaa omaa tapansa opettaa tai opiskella. Samalla voi myös miettiä oppimisen merkityksellisyyttä. Filosofi Edmund Husserlin mukaan merkittävät oppimiskokemukset ovat ihmisen tajunnassa ilmeneviä mielellisiä edustuksia eli merkityssuhteita. Merkityssuhteet puolestaan syntyvät tajunnan merkityksenantoprosesseissa suhteessa johonkin objektiin (Husserl 1913/1970a; 1913/1970b). Suunnistajat-pienryhmän kanssa päädyimme syksyllä 2009 siihen lopputulokseen, että merkityksellisyys luo oppimisen perustan eli motivaation.

2 Motivaatio

Motivaatiota on tutkittu runsaasti ja se on yksi keskeisimpiä käsitteitä sekä kasvatustieteissä että psykologiassa. Motivaatio-käsitteen tulkinta on laajentunut sen moninaisen käytön vuoksi. Aikaisemmin on ajateltu, että ihmisen aktiivista ja tavoitteeseen suuntaavaa käyttäytymistä voitaisiin selittää yksiselitteisesti ja yleispätevästi käsitteellä motivaatio. Nykyään kuitenkin on todettu, että motivaatio ilmaisee ihmisen persoonallisia ominaisuuksia, ympäristöön ja tilanteeseen liittyviä puolia, joiden yhteisvaikutusta ihmisen käyttäytyminen on. Ihmisen käyttäytyminen ei kuitenkaan ole koskaan yksiselitteistä eikä välttämättä rationaalista ja johdonmukaista. Heckhausen (1991) toteaa motivaation luonteen olevan hypoteettinen rakennelma, joka ei ole välittömästi havaittava fakta vaan apukonstruktio. Se on johdettavissa havaittavista suhteista. Leontjevia (1977) lainaten voidaan todeta, että motivaatiosta on tullut yleinen termi ja se on saanut monia merkityksiä.

Motivaatio on motiivien aikaan saama tila. Motiivit virittävät ja ylläpitävät yksilön yleistä käyttäytymisen suuntaa. Motiivit voivat olla päämääräsuuntautuneita joko tiedostettuina tai tiedostamattomina. Motivaatio-käsite on kuvattu usein vektorisuureena. Osatekijöinä siinä on erotettu vireys ja suunta. Vireys on energiavoima yksilössä, joka ohjaa häntä käyttäytymään tietyllä tavalla. Suunta viittaa toiminnan päämääräsuuntautuneisuuteen. Tällöin yksilön käyttäytyminen on suunnattu jotakin kohti. Lähtökohtana määrittelylle on joko yksilön kokonaistila tai toimintaa aikaansaavat prosessit. (Ruohotie 1998, 36-37.)

2.1 Motivaation määritelmiä

Viimeaikainen motivaatiotutkimus on osoittanut, että motivaatiolla on merkitystä oppimisen kannalta. (National Research Council. 2004, 74-76, 310-311.) Motivaatioon liittyvää kirjallisuutta on olemassa varsin paljon, ja motivaatio määritellään usein hyvin laajasti. Lepolan ja Vauraan määritelmän mukaan motivaatio on motiivien eli halujen ja tarpeiden sekä muiden yllykkeiden aikaansaama tila, jossa yksilö toimii jonkin päämäärän saavuttamiseksi. Motivaatiolla tarkoitetaan siis yksilön intentionaalista eli tavoitteellista toimintaa, jota voidaan tarkastella joko käyttäytymisen laadun eli toiminnan

suuntautumisen tai käyttäytymisen voimakkuuden eli intensiteetin näkökulmasta (Lepola & Vauras 2002, 15.). Toisen määritelmän mukaan motivaatiossa on kysymys suuresta motiivien verkostosta, jonka yhtenä osana ovat ulkoiset tekijät ja vastaavasti osa motiiveista on sisäisiä. (Vartiainen & Nurmela 2002, 189.) Seuraavassa esitetään vielä lyhyt valikoima motivaation määritelmiä:

"samanaikaiset (välittömät) vaikutukset toiminnan suuntaan, voimaan ja keston" (Atkinson 1964, 11.)

"prosessi, joka johtaa yksilöiden tekemiä valintoja vapaaehtoisten toimintavaihtoehtojen kesken" (Vroom 1964, 6.)

"motivaatio on henkilön tila, joka määrää millä vireydellä (aktiivisuudella ja ahkeruudella) ja miten suuntautuneena hän tietyssä tilanteessa toimii" (Juvonen & Weiner 1994, 29.)

"Motivaatiolla tarkoitetaan prosesseja, jotka virittävät, suuntaavat ja ylläpitävät käyttäytymistä" (Ball 1977, 2.)

Sana motivaatio on alun perin johdettu latinalaisesta sanasta movere. Se merkitsee liikumista. Tätä termiä on myöhemmin laajennettu tarkoittamaan käyttäytymistä virittävien ja ohjaavien tekijöiden järjestelmää. Kantasana on motiivi. Kun puhutaan motiiveista, on useimmiten viitattu tarpeisiin, haluihin, vietteihin ja sisäisiin yllykkeisiin sekä palkkioihin ja rangaistuksiin. (Peltonen ja Ruohotie 1987, 21. ja Ruohotie 1990, 7. ja Ruohotie 1998, 36.).

"motiivit antavat energiaa, aktivoivat tai liikuttavat sekä johtavat ja kanavoivat käyttäytymistä kohti päämääriä" (Berelson & Steiner 1964)

"motiivit ohjaavat yksilön toimintoja kohti tiettyjä päämääriä ja sitovat tietyn osan ihmisen energiasta niiden saavuttamiseksi" (Lawler 1973, 3.)

"motiivi on havaittu tai ajateltu toiminnan kohde. Kohde on abstrahoitu tai havaittavissa oleva asiantila, jota yksilö pitää tavoittelemisen arvoisena" (Leontjev 1997, 156-157.).

"motiivi on siis voima, joka saa aikaan/tai pitää yllä päämäärään suuntautuvaa käyttäytymistä. Motiivit voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia, ulkoisia tai sisäisiä, biologisia tai sosiaalisia" (Hirsjärvi ym. 1990, 119.).

Motivaatio ohjaa yksilön toimintaa ja ilmenee ensisijaisesti käyttäytymisessä. Se ohjaa yksilön toimintaa, sen vireyttä ja suuntaa. Ihmisten tekemistä ja tekemättä jättämistä voidaan osittain selittää motivaatioteorian avulla. Motivaation olemassa oloa voidaan taas havainnoida tekemisen kestolla ja pysyvyydellä. Mitä suurempi motivaatio, sitä suurempia esteitä yksilö on valmis voittamaan kyetäkseen jatkamaan toimintaa ja mitä kauemman hän on valmis käyttämään aikaa tiettyyn toimintaan. (Kuusinen 1995, 218.)

Lepola ja Vauras (2002, 15.) kertovat motivaation oleva yksilön tavoitteellista toimintaa. Motivaatiota voidaan kuvata yksilön käyttäytymisen voimakkuuden tai laadun suuntautumisen näkökulmasta. Oppimisen ja kehittymisen ehtona voidaan pitää sitä, että yksilö motivoituu oppimaan. Hiltunen ja Lehtinen (2002, 167.) näkevät tämän lisäksi motivaation tekijänä, joka liittyy erottamattomasti itsesäätelyyn. Motivoituminen on tehtävän suorittamiseen tai tavoitteen saavuttamiseen on perustavanlaatuinen edellytys. Se on toimijan pyrkimys aktiivisesti säädellä omaa toimintaansa. Rand, Lens ja Decock (1991, 26.) yhtyvät edelliseen. Heidän mukaansa asioita ei saa suoritettua loppuun jos ei ole positiivisesti motivoitunut.

Juvosen ja Weinerin (1994, 279-280.) mukaan myös epäonnistuminen voi toimia kimmokkeena jonkin toisen asian saavuttamiselle. Kun opettaja tarkastelee oppilaiden sosiaalisia suhteita, voi hän ymmärtää oppilaiden saavutusmotivaatiota ja käyttäytymistä. Yksinään oppilaiden motivaatioon eivät sosiaaliset suhteet vaikuta, mutta osaltaan ne voivat vaikuttaa oppilaan käyttäytymiseen pitkällä tähtäimellä, esimerkiksi luvattomina poissaoloina. Lepola ja Vauras (2002, 16.) kirjoittavat, että oppilaan motivaatio virittyy koulun/opettajien asettamien oppimistavoitteiden mukaan. Perspektiivien tulisi oppilaalla ja opettajalla vastata toisiaan. Toiminnan tulisi perustua jaettuun vastavuoroiseen ymmärtämiseen. Byman (2002, 29.) kertoo, että koulua on usein syytetty oppilaan luontaisen uteliaisuuden tukahduttamisesta ja vääränlaisen motivaation suosimisesta.

Juvinen ja Weiner (1994, 281.) toteavat, että motivaatiosta on olemassa useita käsityksiä ja teoreettisia suuntauksia, jotka sopivat analysoimaan motivaation yhdistämistä käyttäytymiseen ja sosiaalisen vuorovaikutukseen sekä selittämään toimintaa luokahuoneessa. Ensisijaisesti motivaatiosuuntauksukset kokoavat oppilaan uskon itsestään ja tämän kautta selittävät oppilaiden käyttäytymistä psykologisesta näkökulmasta. Lepola ja Vauras (2002, 16, 18) mainitsevat motivaatio-orientaatioista, jotka ohjaavat eri tavoin

oppilaan kiinnostusta. He viittaavat tavoiteorientaatiolla oppilaan antamaan merkitykseen koulun toiminnasta ja -suoriutumisesta. Yksilön toimintaa ohjaa tällöin tilanteella annettu merkitys. Keskeinen ajatus motivaatio suuntautumisella on se, miksi ja mitä varten tulisi opiskella. Oppilas, joka on välttämisorientoitunut, pyrkii puolestaan selviytymään tehtävistä mahdollisimman vähäisin ponnisteluin.

Voimakkaan kasvumotivaation omaava opiskelija saavuttaa todennäköisesti sisäisesti palkitsevia onnistumisen kokemuksia. Onnistuminen saa aikaan tyytyväisyyttä sekä yliläpitää ja lisää korkeaa motivaatio- ja suoritustasoa. Koulutuksen on vastattava yksilön odotuksia. Mikäli koulutus on oppilaan näkökulmasta katsoen suunnattu väärin, hänen kokemansa koulutustarve jää tyydyttämättä ja hän on tyytymätön saamaansa koulutukseen. Motivaatio on riippuvainen sekä itsesäätelykyvystä että harkitsevasta itsetietoisuudesta. Itsetietoisuuden avulla on mahdollista analysoida omia kokemuksia ja ajatuksia. Motivoitukseen oppilaiden on käytettävä sekä palaute- että ennakoitiprosesseja. Heidän tulee ottaa oppia kokemuksistaan ja käyttäytymisestään sekä pyrkiä ennakoimaan käyttäytymisensä tuloksia ja seuraamuksia. (Ruohotie 1998,47, 74, 75.)

Aina on olemassa oppilaita, jotka eivät ole motivoituneita koulutyöhön. Hypoteesi on, että huonosti motivoituneiden oppilaiden määrä lisääntyy jatkuvasti. Silloin opettajalla on haaste tarjota työtapoja ja aiheita, jotka sytyttävät oppilaiden kiinnostuksen ja palauttavat heidän koulumotivaationsa. (Uusikylä 2002, 51.) Voidaan sanoa, että motivaatio on eräänlainen perusta, syy, tahto ja liikkeelle panija. Motivaation ollessa korkealla, yksilö tekee kaikkensa tavoitteensa saavuttamiseksi. Oppilas voi olla myös yksistään ulkoisesti motivoitunut. Silloin opiskelu ei ole niin tavoitteellista. Motivaation vähentämiseen voi vaikuttaa vääränlaiset opetustavat. Motivaatio voi puolestaan vahvistua, jos oppilas tietää, mihin tulevaisuudessa pyrkii tai mitä tulevaisuudelta haluaa. Erityisesti positiiviset oppimiskokemukset ja kannustavat tulokset kohottavat motivaatioita.

2.2. Yleismotivaatio ja tilannemotivaatio

Motivaatiota on jäsennetty sen keston mukaan. Se on jaettu yleismotivaatioon ja tilannemotivaatioon. Nämä ovat synonyymeja toisilleen. Asenne vaikuttaa motivaation laatuun. Asenne voi olla pysyvä, sisäistynyt ja hitaasti muuttuva. Motivaatio voi olla

lyhytaikainen ja liittyä kerrallaan yhteen tilanteeseen. Se vaikuttaa toiminnan vireyteen. Asenteen ei tarvitse muuttua, vaikka motivaatio muuttuisi jollakin alueella. Ruohotie erottaisi asenteen ja motivaation niiden esiintymisalalla ja kestolla toisistaan. Asenne on laaja-alainen, pysyvä ja vaikeasti muutettava. Motivaatio on tilannekohtainen, kun se esiintyy suppealla alueella. (Ruohotie 1998,7-8.)

Tilannemotivaatiota on kuvattu luonteeltaan dynaamiseksi. Se voi vaihdella tilanteesta toiseen. Se on sidoksissa yhteen tilanteeseen. Siinä sisäiset ja ulkoiset motiivit virittävät tavoitteeseen suuntautuvaa käyttäytymistä. Yleismotivaatio kuvaa käyttäytymisen vireyttä ja suuntaa, ns. keskimääräistä tasoa. (Ruohotie 1998,8). Yleismotivaatio on enemmänkin toiminnaltaan pysyväisluonteista tavoitteisuutta tai pysyvää kiinnostusta tiettyä toimintaa kohtaan. Esimerkkinä yleismotivaatiosta voitaisiin mainita henkilön halu harrastaa liikuntaa terveydellisistä syistä johtuen. Tilannemotivaatio viittaa taas niihin päätöksiin, joita henkilö tekee kussakin toimintatilanteessa. Tilannemotivaatiosta loppujen lopuksi riippuu osallistuuko henkilö tiettyyn toimintaan ja miten intensiivisesti hän sen tekee.

Terminä motivaatiokäsitteeseen liittyy myös ongelmia, koska yksilön motivaatiota ei voida suoraan havaita. Eikä se näin ole myöskään suoraan mitattavissa. Tämän lisäksi käyttäytymistä määräävät monet muutkin tekijät. Kaikki käyttäytyminen ei voida perustua pelkästään motivaatioon. Motivaatio sisältää useita prosesseja. Motivaatiota eivät määrää vain yksilön sisäinen epätasapaino ja ulkoinen ärsyke ympäristö, vaan myös tilanteiden havaitseminen sekä saatavilla olevan informaation valinta ja tulkinta. (Peltonen & Ruohotie 1987, 18.)

Bymanin (2002, 26, 34) mukaan ihminen on motivoitunut jos hänellä on jokin tavoite tai päämäärä eli intentio. Eli toiminnalla on jokin tavoite tai päämäärä. Intention tulee sisältää toive päästä johonkin päämäärään ja omaksua keinot saavuttaa se. Hänen mielestään motivoidulla käyttäytymisellä tarkoitetaan toimintaa, joka välittyy intentioiden kautta. Ongelmallista koulumotivaation kannalta on se, miten saada opetussuunnitelman tavoitteet siirtymään oppilaiden tavoitteiksi.

Vaatimustaso on ala-asteella pienempi kuin yläasteilla. Tämän vuoksi siirtyminen yläasteelle voi olla vaikeaa. Oppilas tarvitsee sopeutumiskykyä ja uusia opiskelustrategioita

pärjätäkseen uudessa ympäristössä (Malmberg & Little 2002, 139.) Nuorten tarpeet ja koulujärjestelmä ovat ristiriidassa keskenään. Siirryttäessä yläasteelle kyky- ja taitovaatimukset lisääntyvät. Tämä hankaloittaa kompetenssitarpeen tyydyttämistä. Yhteenkuuluvuuden tunnetta vähentävät mm. se, että luokanopettajat vaihtuvat aineenopettajaksi ja luokkatoverit vaihtuvat asteelta toiselle. (Anderman & Maehr 1994, 295-298.)

WHO-koululaistutkimuksen (1994) tulosten mukaisesti lasten koulunkäyntimotivaatio vähenee vuosien myötä. Tutkimus puhuu sen puolesta, että kun oppilas pärjää ja onnistuu, hänen identiteettinsä vahvistuu. Menestyminen opinnoissa lisää oppimishalua, jolloin motivaatio koulutyöhön kasvaa. (Liinamo & Kannas 1995, 114-116.) Oppilaalla on mielekkäämpi opiskella, jos on jokin tavoite tulevaisuudessa, mitä varten opiskella. Esimerkiksi jatkokoulutussuunnitelmat antavat opiskelijalle intoa tehdä kovasti töitä. Miten oppilaat viihtyvät peruskoulun yläasteella? Kouluelämän laadun kansallinen ja kansainvälinen arviointi 1990-luvulta tutkimus kertoo sen puolesta, että osaaminen kannustaa oppimaan. Tämän tutkimuksen mukaan, oppilas tuntee osaavansa asioita, on sama asia kuin, että hän viihtyy koulussa. (Linnakylä 1993,52.)

Linnakylän (1993) tutkimuksessa on verrattu Suomen koulua muihin Pohjoismaisiin kouluihin. Tutkimuksen mukaan koulutehtävistä nautittiin enemmän muissa Pohjoismaissa Suomeen verrattuna. Suomen koulu oli selvästi ikävämpi kuin pohjoismainen. Suomalaiset koululaiset uskoivat, että menestyvät ja tulevat pärjäämään koulussa, toisin kuin Pohjoismaiden oppilaat. Islantilaiset, norjalaiset ja tanskalaiset oppilaat kokivat koulunkäynnin selvästi myönteisemmin kuin suomalaiset oppilaat (Linnakylä 1993,47; Linnakylä 1996, 77).

2.3 Sisäinen motivaatio

Puhuttaessa motivaatiosta käsitteenä voidaan siitä erottaa sisäinen ja ulkoinen motivaatio. Nämä kaksi eroavat toisistaan käyttäytymistä virittävien ja suuntaavien motiivien puolesta. Nämä eivät ole kuitenkaan erillisiä, vaan ne täydentävät toisiaan. (Ruohotie 1998, 38.) Sisäinen motivaatio tarkoittaa opettävien asioiden merkitsevyyden selvittämistä oppilaille sekä oppilaiden oppimisedellytysten parantamista. Tämän motiivoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omat tarpeet ja tavoitteet. Tarkoitus on vahvistaa oppi-

laan uskoa itseensä ja kehitysmahdollisuuksiinsa. (Knubb-Manninen 1989, 136.) Sisäinen motivaatio vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen. Kun oppilas on sisäisesti motivoitunut, hänen tavoitteet ovat sellaisia, joita hän haluaa itse. Sisäiseen motivaatioon kuuluu spontaaniutta, uteliaisuutta ja kiinnostusta. (Ryan & Deci 2000, 71.) Ominaista sisäiselle motivaatiolle on se, että ihminen luonnostaan, ilman mitään ulkoista palkkiota on halukas tekemään jotakin. Motivaatio on sisäisesti välittynyt ja syyt käyttäytymiseen ovat sisäisiä. Sisäiseen motivaatioon liittyy myös ylimmän asteen tarpeiden kehittäminen, esimerkiksi itsensä toteuttaminen ja kehittäminen. Sisäinen motivaatio perustuu yksilön tarpeelle päteä ja olla itsenäinen.

Ruohotie (1998, 38) kirjoittaa sisäiselle motivaatiolle olevan ominaista se, että motivaatio on sisäisesti välittynyt tai syyt käyttäytymiseen ovat sisäisiä. Meisalo, Sutinen ja Tarhio (2000, 68) kertovat opiskelijan olevan sisäisesti motivoitunut, kun hän on sitoutunut tehtävään, ja koska siitä on hänelle omakohtaista hyötyä. Sisäistä motivaatiota voidaan kuvata oppimisen haluna, jota tarvitaan asioissa, joiden osaamisesta ei ole välitöntä ulkonaista hyötyä. Aunola (2002, 108, 109) kuvaa sisäsyntyistä motivaatiota siten, että se on motivoitumista asian tai toiminnan itsensä vuoksi. Sitoutuminen tehtävään on jo itsestään palkitsevaa sisäisesti motivoivissa tehtävissä.

Sisäisen opiskelumotivaation syntymiseen vaikuttavat monet asiat. Välttämätön edellytys sisäisen motivaation syntyyn on kannustava ja kärsivällinen opettaja, joka tukee oppilaiden oppimista. Hänen pitää huomioida tehtävien vaikeustaso ja haasteellisuus. Lisäksi hänen tulee sovittaa tehtävät oppilaiden suoritustasojen mukaisesti, pyrkien vahvistamaan onnistumisen kokemuksia sekä uskoa omin kykyihin. Tehtävien tulisi olla vaihtelevia ja mielenkiintoisia sekä ne tulisi tarjota oppimismahdollisuuksina, että motivaatio säilyisi niihin. Jos opettaja on ulkoisesti palkitseva, hän pyrkii oppilaiden innostuksen kehittämiseen osoittamalla opittujen asioiden tärkeyden. Hän palkitsee opiskelussa menestymisen. Opetusstrategiat, jotka ovat ulkoisesti palkitsevia, motivoivat suorituksia tehokkaimmin, vaikka eivät suoranaisesti kehitä sisäistä motivaatiota. Jos oppilaat soveltavat ulkoisia opetusstrategioita väärin he pyrkivät minimoimaan vaivannäön, saadakseen helpommin mahdollisimman suuren hyödyn. (Ruohotie 1998,39-41.)

Tieto voi jo itsessään motivoida oppijaa. (Byman 2002, 27.) Sisäistä motivaatiota voidaan kuvata myös niin, että se on oppimista, joka on motivoivaa ilman mitään ulkoista

palkkiota. Sen toiminta perustuu sisäisiin kannusteisiin ja palkkioihin. Toimintaa ohjaavat sisäiset, vaikeammin näkyvät motiivit sekä yleisesti näkyvät ja helposti todettavat ulkoiset motiivit. (Niitamo 2002,40.)

2.4 Ulkoinen motivaatio

Motivaation puute johtaa usein huonoihin oppimistuloksiin. Oppilas ei halua panostaa opiskeluun riittävästi. Opettajalla on suuri rooli tuollaisissa tilanteissa. Opettajan tulisi aktivoida ja motivoida oppilasta sekä saada oppilas toimimaan oppimistavoitteiden mukaan. Kouluissa oppilaita on pyritty motivoimaan ulkoisilla asioilla, kuten todistuksilla. Sisäisellä motivaatiolla pyritään oppilaan kehittymiseen ja kehittämiseen. (Knubb-Manninen 1989, 131, 132.)

Ulkoinen motivaatio liittyy läheisesti työympäristöön, jossa palkkiot välittää joku muu kuin henkilö itse. Usein ulkoisen motivaation muodot ovat joko palkkio tai rangaistus. Ulkoinen motivaatio tarkoittaa esimerkiksi, että ihminen työskentelee vain saadakseen rahaa. Ulkoiset palkkiot tyydyttävät alemman asteen tarpeita, kuten turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tarvetta. Ulkosyntyinen motivaatio on sitä, että tehdään tehtäviä ulkoapäin tulevien yllykkeiden, kuten arvosanan, odotetun palkkion, kunnian tai kiitoksen toivossa. Toiminta on motivoivaa, koska se nähdään keinona saavuttaa tavoiteltu lopputulos tai koska käsky siihen saadaan ulkoapäin, kuten opettajalta. Ulkosyntyinen motivaatio on luonteeltaan näin ollen välineellistä. (Aunola 2002, 109.)

Jos opiskeluprosessi ohjataan ulkopuolelta, se saa käyttövoimansa ulkoisesta motivaatiosta. Opiskelija opiskelee ennalta asetettujen tavoitteiden ja saamansa ulkoisen palautteen perusteella. Ulkoisia palautemekanismeja voivat olla arvosanat tai rangaistuksen pelko. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 68.) Ulkoinen motivaatio riippuu ympäristöstä. Palkkiot ja kannusteet tulevat muualta. Niillä voidaan vaikuttaa paljon siihen, miten innokkaasti opiskelulle asetettuihin tavoitteisiin pyritään. Jos kannusteet palkitsevat sisäisesti oppilas kokee työiloa ulkoisesti. Oppilas haluaa ponnistella saadakseen hyvän arvosanan. Kun puhutaan ulkoisista palkkioista, puhutaan kestoaltaan lyhytaikaisista palkkioista. Sisäiset palkkiot ovat vastakohtaisesti pitkäaikaisia. Sisäiset palkkiot ovat te-

hokkaita, koska ne johtavat usein pysyvään motivaatioon. Tämän vuoksi sisäiset palkkiot ovat tehokkaimpia. (Ruohotie 1998, 37- 38.)

Ulkoisesti motivoitunut toiminta on luonteeltaan aina instrumentaalista. Siinä tavoitteenä on jokin selvästi erottuva seuraamus tai sen välttäminen. Tällainen käyttäytyminen perustuu mielenkiintoon. Se voi olla toisten yllytystä tai halua matkia muita. Syynä siinä voi olla myös se, että ne ihmiset, jotka ovat itselle tärkeitä tai joihin halutaan samaistua, arvostavat jotain tiettyä käyttäytymistä. (Byman 2002, 32, 35.) Kun puhutaan ulkoisesta motivaatiosta, se vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen sisäisen motivaation kanssa. Voi olla, että ihminen pyrkii saavuttamaan tavoitteen pelkästään ulkoisen motivaation vuoksi, eikä tavoite tällöin tunnu omalta. Sen on asettanut joku toinen ja se on irrallaan itseltään. Oppilas toimii sen perusteella, kun muut toivovat. Tärkeitä ulkoisesti motivoituneelle ovat palkkiot, hyväksyntä, suosio sekä rangaistuksen välttäminen. (Ryan & Deci 2000, 71.)

2.5 Motivaation vahvistaminen

Motivaatio on oppimisessa keskeinen alue ja se vaikuttaa muihin oppimisen alueisiin, kuten keskittymiseen ja tarkkaavaisuuteen (Kauppilaa, 2005). Motivaatio tuo opiskeluun pontta – se auttaa opiskelijan asettamien päämäärien saavuttamisessa. Motivoitunut opiskelija on myös itseohjautuva oppimisessaan. Mikäli motivaatio on tallella myös vaikeammat opiskeluun liittyvät tehtävät ja asiat tulee suoritettua ajallaan; sisukkuus onkin motivaation sivutuotteena tuleva ”lisäarvo”. Jos pohditaan hetken aikaa motivaatio-käsitettä, ja todetaan, että emme ole motivoituneita jotakin asiaa kohtaan, emme välttämättä jaksa ponnistella asian oppimiseksi, jolloin vaarana on pintasuuntautunut oppiminen.

Motivaatiossa tavoitteeksi kannattaa asettaa sisäisen motivaation kehittäminen. Tällöin oppiminen etenee kiinnostuksen kohteena olevasta asiasisällöstä itsensä kehittämiseen, ja tiedolla on opiskelijalle henkilökohtainen merkitys. Käytännössä kiinnostus näkyy siten, että opiskeluun käytetään runsaasti aikaa, asioita käsitellään syvällisesti ja asioita pyritään hahmottamaan kokonaisuuksina. Motivaatiosta sanotaankin, että halu ja pyrki-

mys saavuttaa tietty tavoite saa meissä liikkeelle sisäisiä voimavaroja. Siis – mitä motivoituneempi olet, sitä mielenkiintoisemmalta opiskelu tuntuu.

Mistä heikko opiskelumotivaatio sitten voi johtua? Yleisin syy ovat negatiiviset opiskelukokemukset. Opiskelija ei ole saanut opiskelustaan kannustavia palkintoja – ei ole esimerkiksi saanut riittävästi positiivisia oppimiskokemuksia. Voi myös olla niin, että opiskelija on asettanut tavoiteriman liian korkealle, jolloin oppimisen into vähitellen katoaa. Oppimiseen vaikuttaa myös opiskelijan itsetunto oppijana. Itsetuntoon vaikuttavat kielteiset (myös myönteiset) elämän kokemukset ja niillä on usein yhteys myös oppijan persoonallisuuden piirteisiin. On myös mahdollista, että esimerkiksi harrastukset vievät opiskelusta ja energiasta niin suuren osan, että opiskelulle ei jää riittävästi aikaa.

Joskus opiskelun tavoitteet eivät ole myöskään riittävän selkeät, jolloin motivoituminen ei ole onnistunut toivotulla tavalla. Opiskelumotivaation osalta kannattaa kiinnittää huomiota opiskelustrategioihin ja –tekniikoihin. Kehittyneet opiskelustrategiat auttavat selviämään joustavasti erilaisissa tilanteissa ja oppimisongelmissa. (Novak & Gowin, 1995.)

Oletko kokenut oppimisessa joskus syyllisyyttä? Syyllisyyttä voi ilmetä silloin, kun opiskelijan motivaatiotaso on alhainen. Syyllisyyden tunteet ”olisi pitänyt tehdä enemmän” voi olla merkinä myös motivaation noususta ja yksilön halusta tehdä ongelmalliselle asialle jotakin. Vaikka stressi on joskus kuluttavaa, huono omatunto voi laukaista liikkeelle energiaa, joka suuntaa tavoitetta kohti. Heikko motivaatio voi ilmetä myös fyysisesti esimerkiksi jaksamattomuutena ja väsymyksenä. Oppimiseen tarvittava energia on tällöin suunnattu muualle kuin opiskeluun. Kyse on siitä, mitkä asiat elämässään asettaa etusijalle.

Kauppila (2005, 51-53.) listaakin heikon motivaation havaitsemisen keskeiset kohdat seuraavasti:

- Ajankäyttö: opiskeluun käytetään vain vähän aikaa
- Menestys: opiskeluissa menestyminen on heikkoa
- Emotionaaliset ilmaisimet: syyllisyyden tunne, kyllästyneisyys, ärtyneisyys, tuskaisuus

- Fyysiset ilmaisimet: väsymys, ei jaksa opiskella
- Toiminnalliset tekijät: ei ehdi opiskella, on muuta tekemistä
- Sosiaaliset tekijät: kaverit, perhe tai harrastukset tärkeämpiä kuin opiskelu
- Egon tila: itsetunto opiskelijana on kärsinyt

Opiskelumotivaation kehittämiseen liittyviä vinkkejä on tarjolla runsaasti. On tärkeää tiedostaa tavoitteet ja asettaa asiat tärkeysjärjestykseen. Tavoitteen saavuttamiselle kannattaa miettiä jokin merkitys jonka kautta voi ammentaa intoa opiskeluun. Tavoitteet kannattaa jakaa osa- tai välitavoitteiksi ja niistä kannattaa sopia yhdessä, jotta kumpikin osapuoli tietää, minne ollaan pyrkimässä. Tarvittaessa kannattaa miettiä palkitsemis- ja rankausjärjestelmä onnistumisia ja epäonnistumisia kohtaan sekä pyrkiä etsimään oppimisen iloa ja positiivista asennetta.

2.6 Opettajan merkitys motivaation luojana

Modernin motivaatiokäsityksen mukaan kouluttajalla tai opettajalla on rajoitetusti mahdollisuuksia tukea opiskelijan tai harjoittelijan motivaation syntymistä. Yksilö tuottaa itse oman motivaationsa. Pysyviin oppimistuloksiin päästään, jos toimintaa tai opiskelua ohjaa sisäinen motivaatio. Kaikki oppimistilanteet sisältävät mahdollisuuden onnistua tai epäonnistua. Näin kaikkiin oppimistilanteisiin liittyy sekä toiveita onnistumisesta että pelkoa epäonnistumisesta. (Salmela-Aro & Nurmi 2005, 40-49.) Mikäli yksilön toivo toiminnan onnistumisesta on vallitseva, on tuloksena lähestymismotivaatio. Jos taas pelko epäonnistumisesta on vallitseva, kyseessä on välttämismotivaatio. Välttämisorientoituneet yksilöt omaavat usein heikon itsetunnon ja käsityksen omista kyvyistään.

Tavoitteenasettelu suuntaa tekemistä sekä pitkällä että lyhyellä aikavälillä. Yksilöt, jotka haluavat opiskella oppiakseen uusia asioita, etsivät usein henkilökohtaista mielekkyyttä motivaationsa ylläpitämiseksi. Oppimisorientoituneet yksilöt uskovat omiin kykyihinsä ja taitoihinsa. He ovat sisäisesti hyvin motivoituneita vaihtelevissakin tehtävätilanteissa. Suoritusorientoituneet yksilöt painottavat ulkoisten suoritusten tai palkkioiden saavuttamista. Heidän toimintaansa ohjaavat ulkoisten suorituskriteerien ennakointi. Oppimisen haastavuus ja mahdolliset vaikeudet tulisi ottaa haasteina, ei esteenä itsensä

kehittämislle ja oppimislle. Toisaalta esteiden ja haasteiden voittaminen on hyvin palkitsevaa ja lujaa oppimismotivaatiota kasvattavaa.

Useat motivaatiota käsittelevät tutkimukset ovat osoittaneet, että suorituksesta saatava positiivinen palaute, kuten myös valinnanvapaus ja mahdollisuus omatoimisuuteen, vahvistavat sisäsyntyistä motivaatiota, sillä ne lisäävät ihmisen autonomian tunnetta. Toisaalta taas negatiivinen palaute vähentää sisäistä motivaatiota. Myös palkkiot, uhkailu, tiukat aikarajat ja kilpailullinen paine voivat vähentää sitä, koska nämä aiheuttavat ihmiselle ulkopuolisen kontrollin tunnetta. Kuitenkaan kaikki koulutehtävät eivät voi olla sisäsyntyisesti motivoivia. Menestyksellinen opetus vaatii keinoja, jotka lisäävät aktiivisia ja vapaasta tahdosta lähtöisin olevia ulkoisen motivaation muotoja. Opetustyyli, joka painottaa oppilaiden autonomiaa, parantaa heidän sisäsyntyistä motivaatiota, uteliaisuutta ja halua ottaa vastaan haastavia tehtäviä. Näin ollen ympäristöllä on vaikutusta ihmisen sisäiseen motivaatioon, joko positiivisesti tai negatiivisesti. (Ryan & Deci 2000b, 55–59.) Mitä enemmän oppilaat ovat autonomisia, sitä parempia ovat heidän koulusuorituksensa ja arvosanansa (Fortier, Vallerand & Guay 1995, 267–269).

3. MOTIVAATIOTUTKIMUS

3.1 Kyselytutkimus

Saadakseni teorian rinnalle pienimuotoisen empiirisen osion, lähetin kyselyn sähköpostilla yhdeksälle opettajalle, jotka edustivat neljää eri opetusastetta. Heistä seitsemän vastasi kyselyyni. Opettajat vastasivat anonyymisti, mutta kertoivat kyselyssä sukupuolen, kouluasteen, iän ja kauanko ovat toimineet opettajana.

Kyselyssä oli viisi kysymystä:

1. Mitä opiskelu-motivaatio mielestäsi tarkoittaa?
2. Miten motivoit oppilaitasi oppimaan/opiskelemaan? Nimeä seuraavista kaksi mielestäsi tärkeintä asiaa:
 - Innostaminen ja kannustaminen
 - Myönteinen palaute
 - Haasteiden antaminen
 - Tavoitteiden asettaminen
 - Vaihtelevat opetusvälineet ja tavat
3. Mikä vähentää mielestäsi oppilaiden motivaatiota oppia/opiskella?
4. Mikä lisää omaa motivaatiotasi opettaa?
5. Mikä on opettajan rooli motivoinnissa?

Lisäksi opettajilla oli mahdollisuuden kirjoittaa vapaamuotoisesti aiheeseen liittyviä asioita, kommentteja tai ajatuksia.

3.2 Kyselyn satoa

Vastaajista 3 oli miehiä ja 4 oli naisia. Ikähaarukka vaihteli 29 ja 60 vuoden välillä. Opettajana toimimisen aika vaihteli vastaajilla kahdesta vuodesta kolmeenkymmeneen viiteen vuoteen. Yksi opettajista on erityisopettaja, yksi on erikoistunut musiikkiin, toinen teknisiin käsitöihin ja yksi opettaja on oppilaanohjaaja. Yksi kahdeksasta opettajasta opettaa sekä yläasteella että lukiossa. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 1 on

esitetty miten vastaajat jakaantuivat opetusasteittain. Tämän jälkeen on esitetty kooste opettajien vastauksista viiteen esitettyyn kysymykseen sekä avoimeen kysymykseen.

Peruskoulu 1-6 lk	2 opettajaa
Peruskoulu 7-9 lk	4 opettajaa
Lukio	1 opettaja
Ammattikorkeakoulu	1 opettaja

Taulukko 1. Vastaajien opetusasteiden jakaantuminen.

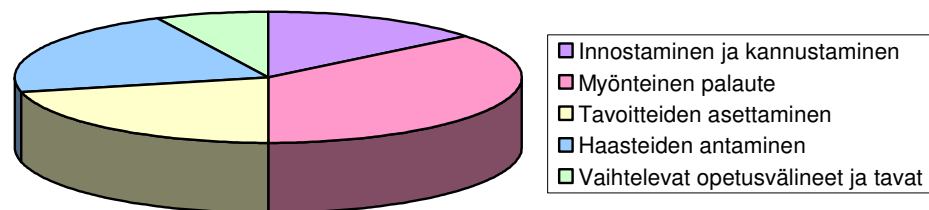
1. Mitä opiskelu-motivaatio mielestäsi tarkoittaa?

Opettajien mielestä opiskelu-motivaatio tarkoittaa halua oppia ja kehittää jo olemassa olevia taitoja ja itseään, mutta myös halua auttaa toisia kehittymään. Oleellisena nähtiin tavoitteiden asettamista ja niiden saavuttamista sekä pitkäjänteisyyttä. Motivaationa nähtiin myös uskallus mennä epämukavuusalueelle sekä hyvien arvosanojen, suorituksen tai opintopisteiden tavoittelu. Opiskelumotivaatio voi myös olla halua valmistua ammattiin, saada työpaikka ja kohtuullista palkkaa. Motivaatio tarkoittaa intoa opiskella, mielihyvää ja tarmoa, halua kokeilla omia rajoja sekä tahtoa opiskella asioita itseään ja oman elämänsä parantamista varten.

2. Miten motivoit oppilaitasi oppimaan/opiskelemaan?

Kaaviosta 1 käy ilmi opettajien vastaukset toiseen kysymykseen.

Miten motivoit oppilaitasi oppimaan/opiskelemaan?

Kaavio 1. Opettajien tavat motivoida oppimaan/opiskelemaan.

Opettajat nimesivät seuraavista viidestä vaihtoehdosta kaksi mielestään tärkeintä asiaa. vastaukset jakautuivat seuraavasti: Innostaminen ja kannustaminen 2, Myönteinen palaute 5, Haasteiden antaminen 3, Tavoitteiden asettaminen 3, Vaihtelevat opetusvälineet

ja tavat 1. Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti viiden eri vaihtoehdon välille. Selvästi tärkeimpänä motivointitapana opettajat nimesivät myönteisen palautteen antamisen.

3. Mikä vähentää mielestäsi oppilaiden motivaatiota oppia/opiskella?

Oppilaiden motivaatiota alentavia tekijöitä löytyi paljon. Motivaation vähenemiseen vaikuttavina asioina nähtiin työrauhan puute, puutteet opetuksessa tai välineissä, monotonisuus ja vaihtelun puute aiheen käsittelyssä sekä liian vaikeiden asioiden liian abstrakti käsittely ilman konkretiaa. Erään opettajan mielestä motivaatiota vähentävät epäonnistumisen tunteet, lannistaminen (opettajan, toisten oppilaiden tai esim. kodin taholta) sekä kielteiset ennakoasenteet.

Liian suuret haasteet ja liian korkeat tavoitteet koettiin motivaatiota alentavina samoin kuin pakkotahtisuus ja liian tiukat raamit, joissa pitäisi pysyä. Motivaatio voi loppua myös siihen, että opiskelija huomaa olevansa väärässä paikassa. Tällöin hyötynäkökohdat jäävät herkästi puuttumaan. Henkilökohtaisen kokemuksen puuttuminen voi johtaa näköalattomuuteen ja motivaation häviämiseen tai puuttumiseen. Liiallinen kiire esim. työpaikan takia vaikuttavat myös opettajien mielestä motivoitumisen tasoon.

Oppimismotivaation koettiin kärsivän myös siitä jos oppilaalla ei ole ollut kykyä ja halua asettaa tavoitteita. Tällöin tekeminen tuntuu päämäärättömältä, ei ole selkeää suuntaa jonne mennä. Oleellisena motivaation alentajana nähtiin myös se, mikäli opiskelijat eivät oivalla opiskelevansa itseään ja omaa elämäänsä varten.

4. Mikä lisää omaa motivaatiotasi opettaa?

Opettajien opettamismotivaatioon vaikuttivat myös lukuisat asiat. Monen mielestä oppilaiden onnistumiset, oppilaiden myönteinen asenne, innostuneet oppilaat ja positiivinen palaute opiskelijoilta lisäsivät omaa motivaatiota. Moni mainitsi motivaatiota lisääviksi tekijöiksi esimieheltä saadun hyvän ja kriittisen palautteen, esimiehen tuen sekä työtovereiden yhteishengen lisääviksi tekijöiksi.

Oma ammatillinen kehittyminen ja omien pedagogisten taitojen kehittyminen ja karttuminen sekä mahdollisuus poiketa normeista eli mahdollisuus kokeilemiseen vaikuttavat myös opettajan motivaatioon merkittävästi. Eräs opettaja mainitsi motivoituvansa siitä kun huomaa, että opetusta seurataan ja sen pohjalta voi syntyä dialogia, jonka kautta

päästään yhä syvempään aiheen tarkasteluun. Kiinnostava aihe, riittävä aika, tarvittavat tilat, materiaalit ja välineet sekä rehti palkanmaksu toimivat myös motivaation lähteinä.

5. Mikä on opettajan rooli motivoinnissa?

Opettajan rooli motivoinnissa nähtiin avainasemassa ja äärimmäisen tärkeänä. Opettaja on motivoinnin primus motor, joka huomaa vaikean kohdan ja auttaa sen yli sekä on mukana sparraamassa. Opettaja auttaa opiskelijaa asettamaan tavoitteet, antaa palautetta niin innostavaa, kehuva kuin rakentavaakin. Opettaja uskoo opiskelijaan enemmän kuin opiskelija itse itseensä ja luo uskoa ”Sinä opit, sinä osaat!”

Opettajan roolina nähtiin myös innostaja ja kannustaja, oppimisen ilmapiirin luoja, näköalojen avartaja, tiennäyttävä ja empaattinen kuuntelija. Opettajan tehtävänä motivaation luonnissa on vaihtoehtojen esittely, opiskelijoiden työskentelyn stukturointi ja erilaisten oppijoiden huomioiminen. Opettajalta vaaditaan myös motivoijan roolissa oppilastuntemusta ja tilannetajua. Opettaja yrittää etsiä pienenkin positiivisen lähtökohdan, jolle voisi rakentaa.

6. Muita aiheeseen liittyviä asioita, kommentteja ja ajatuksia

Vapaamuotoiseen kohtaan tuli mukavan paljon kommentteja ja aiheeseen liittyviä näkemyksiä. Yhden opettajan mielestä tuntisuunnitelmia tehdessä motivointi jää joskus lapsipuolen asemaan, sillä vaikka tavoite olisi määritelty kuinka kirkkaaksi tahansa mutta motivointi jää löyhäksi, voi tavoitteeseen pääsy jäädä silloin puolitiehen. Toisen opettajan mielestä oppilaiden motivoinnissa auttaa, että opettaja selittää oppilaille miksi jostain tiettyä harjoitusta tehdään. Se ei ole vain irrallinen juttu, vaan tekemisellä on tavoite, jota kohti ollaan menossa.

Oppilaita ei aina välttämättä tarvitse motivoida tunnin aiheeseen. Usein kysymykseen ”Mitä me tänään tehdään?” vastaaminen auttaa motivoitumiseen: ”Ok, ensin vähän töitä, sitten kivempia juttuja.” Eräs opettaja kirjoitti, että kun tekee työtä sydämellään, motivoituminen opettajan puolelta käy kuin itsestään. Hieman samansuuntaisia ajatuksia oli muutamalla muullakin opettajalla. Toisen mielestä ilman unelmia, toivoa ja tarkoitusta ei ole tulevaisuutta eikä silloin mikään motivointi auta. Toinen kirjoitti, että jokaisella on oma historiansa ja jokaisen historiassa on aina jotain hyvää ja positiivista, josta voi ponnistaa. On helppo löytää perille, kun tietää mihin on menossa.

4. Yhteenveto ja johtopäätökset

Motivaation synty, kehitys ja säilyminen ovat kiinnostavia asioita. Eri ihmisille motivaatio oppia ja opiskella syntyy eri tavoilla. Toisilla motivaatio syntyy sisäisesti omista tarpeista ja tavoitteista. Toisilla motivaation syntyminen on ulkoista eli tehdään tehtäviä ulkoapäin tulevien yllykkeiden, kuten arvosanan, odotetun palkkion, kunnian tai kiitoksen toivossa.

Mielestäni opettajan tehtävänä ei ole keksiä suurissa ryhmissä jokaisen opiskelijan osalta erikseen mikä ketäkin motivoi, sillä massaluentojen ja suurten opiskelijaryhmien osalta tämä olisi mahdotonta. Pienissä ryhmissä sen sijaan opettaja voi selvittää jokaiselta erikseen motivaation kohteet. Oman näkemykseni mukaan opettajan tehtävä on kuitenkin pohtia tarkkaan motivaatiota ja sitä, miten hän voi omalla toiminnallaan pyrkiä luomaan sellaisen ympäristön, joka motivoi. Mielestäni opettajan tehtävä on myös pyrkiä tukemaan ja kannustamaan motivaation syntymisessä ja sen ylläpitämisessä.

Vaikka empiirinen osuus oli suppea ja vastaajien joukko oli melko heterogeeninen, mielestäni sen kautta tuli riittävästi relevanttia informaatiota jonka pohjalta voidaan tehdä johtopäätöksiä. Mielestäni teoriassa esitetyt asiat yhtyvät hyvin opettajien mielipiteiden kanssa. Sekä teoriassa että käytännössä samat asiat nähtiin keskeisinä motivaatioon liittyen. Mielestäni mielenkiintoista oli havaita myös se, että opettajien esiin tuomansa asiat olivat hyvin samanlaisia, vaikka opettajien ikähaarukka oli melko suuri, he toimivat eri opetusasteilla ja osa oli toiminut opettajana vuosikymmeniä ja osan ura oli vasta alkumetreillä.

Tekemäni selvityksen perusteella olen sitä mieltä, että motivaatio on erittäin keskeinen tekijä oppimisen kannalta ja että opettajan merkitys motivaation luoja on suuri. Opettajalla on käytössään paljon erilaisia keinoja synnyttää motivaatiota. Määräänsä enempään ei paraskaan opettaja pysty, mutta jos jokaisessa opetettavassa ryhmässä voi vaikuttaa edes yhden oppilaan tai opiskelijan motivaatioon, mielestäni se on jo iloittomien arvoisten asia.

Motivaatio käsitteenä ja ilmiönä on minua kiinnostava aihe, tätä tutkimusta voisi syventää tutkimalla lisää motivaation teoriaa, ulottuvuuksia ja näkökulmia. Tätä tutkimusta

voisi laajentaa laajentamalla ja syventämällä motivaation teoriaa ja tuomalla siihen vielä mahdollisesti uusia ulottuvuuksia tai näkökulmia. Empiiristä osaa voisi myös laajentaa ainakin kahdella tavalla, joko tekemällä lisää kysymyksiä tai hankkimalla lisää vastajia. Itseäni kiinnostaisi tehdä tutkimus, jossa voisi selvittää eri opetusasteilta esimerkiksi tietyistä ryhmistä opettajan ajatuksia motivaatiosta ja samalla selvittää hänen oppilaidensa näkemyksiä opettajan ajatusten toteutumisesta käytännössä.

Tutkimuksessa voisi toki myös kysyä rinnakkain eri oppiasteilla oppilaiden/opiskelijoiden näkemyksiä motivaatiosta ja vastaavasti opettajien näkemyksiä motivaatiosta ja vain verrata näitä keskenään. Olisi mielenkiintoista nähdä onko eri opetusasteilla opiskelevilla erilaiset näkemyksen keskenään, vai ovatko ne saman suuntaisia kuten eri opetusasteilla opettavien opettajien näkemykset olivat.

Lähteet

- Anderman, E. M. & Maehr, M.L. Summer 1994. Motivation and schooling in the middle grades. *Review of Educational Research*. Vol 64, (2) 287-309.
- Aunola, K. 2002. Motivaation kehitys ja merkitys kouluiässä. Teoksessa K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Modernin psykologian perusteet*. PS-kustannus. keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Atkinson, J.W. 1964. *An Introduction to Motivation*. American Book Company, New York, 1964.
- Ball, S. 1977. *Motivation in education*. New York: Academic Press.
- Berelson, B & Steiner, G A. 1964. *Human behavior: an inventory of scientific findings*. New York: Harcourt
- Byman, R. 2002. Voiko motivaatiota opettaa? Teoksessa P. Kansanne & K. Uusikylä (toim.). *Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia*. PS-kustannus. Opetus 2000. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Deci, E. & Ryan R. 2000. The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry* 11 (4), 227-268.
- Fortier, M, Vallerand, R.& Guay, F. 1995. Academic motivation and school performance: Toward a structural model. *Contemporary educational psychology* 20, 257-274.
- Heckhausen, H. 1991. *Motivation and action*. Berlin. SpringerVerlag.
- Hiltunen, T. & Lehtinen, E. 2002. Opettajaksi kasvu, itseohjautuvuus ja itsesääätely. Teoksessa E.Lehtinen. &T. Hiltunen. *Oppiminen ja opettajuus*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja B:71. Turku: Painosalama Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. *Tutki ja kirjoita* (6.–7. p.). Vantaa: Tummavuoren kirjapaino.
- Husserl, E. 1913/1970a. *Logical investigations*. Volume I. Käänt. J. N. Findlay. London: Routledge and Kegan Paul.
- Husserl, E. 1913/1970b. *Logical investigations*. Volume II. Käänt. J. N. Findlay. London: Routledge and Kegan Paul.
- Juvonen, J. & Weiner, B. 1994. Social Motivational in the Classroom: implication for students achievement. *Journal of Educational Research*. VolI 38 (3-4),279-289.
- Kauppila, R.A. 2005. *Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Knubb-Manninen, G. 1989. Miten edistän oppimista? Teoksessa E. Korpinen, E. Tiihonen. & P. Tuomi.(toim.) (1989) *Koulu elämän paikkana: haasteita aj virikkeitä ala-asteen opetukseen*. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä 34.
- Kuusinen, J. (toim.) 1995. *Kasvatuspsykologia*. Juva: WSOY.
- Lawler, E. E. 1973. Quality of working life and social accounts. In M. Dierkes and R. A. Bauer (eds.), *Corporate social accounting* (pp. 154-165). New York: Praeger.
- Lepola, J. & Vauras, M. 2002. Oppiminen ja motivaation kehittyminen. Teoksessa E. Lehtinen. & T. Hiltunen. *Oppiminen ja opettajuus*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja B :71. Turku: Paino salama Oy.
- Liinamo, A. & Kannas, L. 1995. Viihdynkö, pärjäänkö, selviänkö turvallisesti: koulunkäynti oppilaiden kokemana. Teoksessa L. Kannas (toim.) *Koululaisten kokema terveys, hyvinvointi ja koulu viihtyvyys*. WHO-koululaistutkimus. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Linnakylä, P. 1993. Miten oppilaat viihtyvät peruskoulun yläasteella? Kouluelämänlaadun kansallisen ja kansainvälisen arvioinnin tuloksia. Teoksessa V. Brunell. & P. Kupari (toim.) *Peruskoulu oppimisympäristönä*. Peruskoulun arviointi 90-tutkimuksen tuloksia. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Jyväskylä: Kirjapaino Oma.
- Linnakylä, P. 1996. Quality of schoollife in the finnish comprehensive school: a comparative view. *Skandinavian Journal of Educational Research*. VoI 40. (1) 69-85.
- Leonthev, A.N. 1977. *Toiminta, tietoisuus, persoonallisuus*. Helsinki: Kansankulttuuri Oy.
- Malmberg, L-E & Little, T.D. 2002. Nuorten koulumotivaatio. Teoksessa K. Salmela-Aro. & J.E. Nurmi(toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. PS-kustannus. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Meisalo, V. Sutinen, E. & Tarhio, J. 2000. *Modernit oppimisympäristöt. Tietotekniikan käyttö opetuksen ja oppimisen tukena*. Tietosanoma. Juva WS Bookwell Oy.
- National Research Council. 2004. *Miten opimme; aivot, mieli, kokemus ja koulu*. Laajennettu painos. Helsinki: WSOY. 394 s.
- Niitamo, P. 2002. *Tuneperäinen ja tietoperäinen motivaatio*. Teoksessa K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Modernin psykologian perusteet*. PS-kustannus. keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Novak, J.D. & Gowin, D.B. 1995. *Opi oppimaan*. Tammer-Paino Oy, Tampere.

- Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1987. Menetelmiä työhalun parantamiseksi. Otava. n:o 4. Keuruu.
- Rand, P. Lens, W. & Decock, B. 1991. Negative Motivation is Half the story: achievement motivation combines positive and negative motivation. Scandinavian Journal of Educational Research, Vol 35 (0), 13-30.
- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Ryan, R. M. & Deci, E.L. 2000. Self-determination theory and facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. American Psychologist. Special Issue on Happiness, Excellence, and Optimal Human Functioning. Vol 55(1) 68-78.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E (toim.) 2005. Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. PS-kustannus.
- Uusikylä, K. 2002. Voiko luovuutta opettaa? Teoksessa P. Kansanen. & K. Uusikylä. (toim.) Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. PS-kustannus. Opetus 2000. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Vartiainen, M. & Nurmela, K. 2002. Tavoitteet ja tulkinnat – motivaatio ja palkitseminen työelämässä. Teoksessa J.-E. Nurmi & K. Salmela-Aro (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Helsinki: Otava.
- Vroom, V.H. 1964. Work and motivation. New York: Wiley.